

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Борин Ольги Василівни

на тему «Вокальне виконавство дітей у контексті популярної музичної культури України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань

02 Культура і мистецтво зі спеціальності 025 Музичне мистецтво

Актуальність дослідження. Напрям дисертаційного дослідження Ольги Василівни Борин «Вокальне виконавство дітей у контексті популярної музичної культури України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)» в реаліях нашої сучасності засвідчує необхідність комплексного наукового дослідження дитячого естрадного вокального виконавства як вияву популярної музичної культури України. Сучасна соціокультурна ситуація в Україні (особливо в умовах війни) яскраво демонструє важливість сфери популярного мистецтва для самоствердження держави, формуванні національної самосвідомості та громадянської позиції, розвитку суспільства та його духовності. Дитяче естрадне вокальне виконавство, як нове явище у сучасній популярній музичній культурі, займає особливе місце у таких трансформаційних процесах та потребує більш ґрунтовного розгляду науковцями.

Ступінь наукової обґрунтованості результатів, сформульованих в роботі, їх наукова новизна. Авторкою дослідження привернуто увагу до уточнення змісту та значення понять «естрадна музика», «популярна музика» та «масова музика». Ґрунтовність роботи та об'єктивність узагальнень підтверджують масштабний обсяг залучених до опрацювання розвідок науковців та широкий огляд досвіду провідних музикантів-педагогів, що працюють з дітьми. Сформовано авторське визначення поняття «вокальне виконавство дітей» та розглянуто як вид музичної діяльності дітей у психологічному, педагогічному та мистецтвознавчому аспектах. Виокремлено та охарактеризовано такі чинники формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради: пластика сценічного руху, артистизм, робота з

мікрофоном, сценічний костюм та репертуар. Розглянуто важливе значення застосування знань фізіології та анатомії голосового апарату відповідно до індивідуально-вікових особливостей виконавця, що допомагають вірно зрозуміти процеси голосоутворення на різних етапах розвитку дитини, причини порушень голосових функцій та способи їх запобігання. Проаналізовано досвід І. Батюк, О. Лісовської та Р. Шаповалової як провідних педагогів-менеджерів у роботі з дітьми.

Практичну цінність мають додатки, де розміщено проаналізовані в роботі матеріали (інтерв'ю з учасниками телевізійних шоу, музикантами-педагогами; статистика талант-шоу з архівів автора) участі дітей у найбільш престижних популярних українських і міжнародних конкурсах та фестивалях, зокрема у Всеукраїнському фестивалі сучасної пісні та популярної музики «Червона рута», благодійному дитячому фестивалі «Чорноморські Ігри», Міжнародному фестивалі «Молода Галичина» та Дитячому пісенному конкурсі «Євробачення».

Структура і зміст дисертаційного дослідження. Основні положення роботи висвітлено у 13 публікаціях, 3 з яких надруковано в наукових фахових виданнях України, 1 – у науковому зарубіжному виданні, 9 – в інших наукових виданнях. Дисертація складається з анотації, списку публікацій за темою дисертації, вступу, 3 розділів (9 підрозділів), загальних висновків, списку використаних джерел (257 найменувань), додатків, до яких включено відомості про апробацію результатів дисертації, статистичні дані талант-шоу «Голос. Діти», особисті інтерв'ю з учасниками шоу «Голос. Діти» та педагогами з вокального виконавства. Загальний обсяг дисертації – 309 сторінок друкованого тексту. Основний текст складає 158 сторінок.

Логіка та композиція роботи чіткі та виправдані. У *вступі* обґрунтовано актуальність обраної тематики, сформульовано мету роботи та завдання дослідження, подано коротку характеристику результатів дослідження, ступінь їх апробації та публікації.

У *першому розділі* визначено теоретичні засади, здійснено огляд досліджень проблемного поля дисертації та джерел формування інтерпретації поняття «популярна музична культура» (підрозділ 1.1.). Здійснено проблемний аналіз досліджень вокального виконавства дітей та потребу обґрунтування термінології (підрозділ 1.2.). Здійснено огляд історіографії, джерельної бази та методології дослідження. Розглянуто: походження різноманітних інтерпретацій поняття «популярна музична культура», чинників формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради, фізіологічні та психологічні особливості дитячого вокального виконавства, діяльність освітніх інституцій дитячого виконавства в Україні, персонологічний підхід у музичному мистецтві, роль і значення вокальних конкурсів та фестивалів у працях провідних науковців (підрозділ 1.3.).

У *другому розділі* дисертантка зосереджує увагу на дослідженні складових структури та процесу формування вокального виконавства дітей: чинниках формування вокального виконавства дітей у мистецтві естрадного співу (підрозділ 2.1.), психологічних та фізіологічних засадах дитячого вокального виконавства (підрозділ 2.2.), структурі освітніх інституцій дитячого вокального виконавства в Україні ХХІ століття (підрозділ 2.3.). Виокремлює нові менеджерські функції педагога-музиканта, що пов'язані з сучасними вимогами щодо організації діяльності та популяризації творчості юних артистів (підрозділ 2.4.).

У *третьому розділі* дещо змінює дослідницьку оптику і переходить до поглибленого аналізу фестивалів, конкурсів та дитячих розважальних шоу як засобів формування вокального виконавства дітей в контексті популярної музичної культури.

У *Висновках* узагальнюються результати проведеного дослідження та ще раз, більш рельєфно, окреслюються вектори розвитку вокального виконавства дітей у контексті популярної музичної культури України.

Практичне значення наукових результатів. Результати дослідження мають стати добрим підґрунтям для подальшого вивчення різноманітних

аспектів дитячого вокального виконавства. Матеріали дослідження, результати апробацій, статистичні дані талант-шоу «Голос. Діти» та Дитячого пісенного конкурсу «Євробачення», особисті інтерв'ю з учасниками шоу «Голос. Діти» та педагогами з вокального виконавства (І. Батюк, О. Лісовської, Р. Шаповалової) є необхідним та цінним досвідом для педагогів-музикантів, які працюють з дітьми.

Відомості про дотримання академічної доброчесності. У дисертації та наукових публікаціях Борин Ольги Василівни відсутні порушення академічної доброчесності.

Зауваження до дисертації.

1. В час опрацювання авторського визначення «вокальне виконавство дітей», на нашу думку, слід було б звернутися і до дитячого академічного вокального виконавства. Звертаю увагу на те, що авторка окрім спеціалізованих чинників формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради (пластика сценічного руху, артистизм, робота з мікрофоном, сценічний костюм, репертуар, спілкування з публікою та інше) звертається (підрозділ 2.2.) до загальноприйнятих фізіологічних та психологічних особливостей дитячого вокального виконавства. На думку рецензента, все ж системна мистецька освіта та добра академічна вокальна школа можуть стати якісною основою для зростання майбутнього естрадного співака, а тому, естрадне вокальне виконавство, мало б стати своєрідною надбудовою чи новим щаблем у розвитку вокаліста.

2. Аналізуючи у *третьому розділі* фестивалі та конкурси як засоби формування вокального виконавства дітей в контексті популярної музичної культури, варто було б попередньо окреслити категорії «вокальний конкурс», «дитячий пісенний фестиваль», «телевізійне шоу», «дитяче розважальне шоу», розглянути специфіку підготовки дітей-вокалістів до участі та фінальну мету таких заходів.

3. У *підрозділі 2.4.* «Персонологічний менеджмент дитячого вокального виконавства» розглянуто досвід та діяльність відомих педагогів

І. Батюк, О. Лісовської, Р. Шаповалової. Якщо брати до уваги період часу, що озвучений в темі дисертації (кінець ХХ – початок ХХІ століть), то чи достатньо згаданих персоналій? На межі ХХ–ХХІ століть в напрямку естрадного дитячого вокального виконавства працює досить значна кількість педагогів-вокалістів, які водночас є і композиторами, і успішними музичними менеджерами.

Втім, висловлені зауваги не впливають на загальну високу оцінку актуальної, неординарної за матеріалом дослідження, оригінальної за висновками дисертації Ольги Василівни Борин.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим нормам. Дисертаційне дослідження Ольги Борин «Вокальне виконавство дітей у контексті популярної музичної культури України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)» доводить самостійність та перспективність напрямку дослідження, що містить значний потенціал для подальших наукових розвідок. Дисертація повністю відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року. Наукова та практична цінність роботи засвідчують ґрунтовну підставу присудження її авторці – Борин Ользі Василівні наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальності 025 Музичне мистецтво.

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри методики

музичного виховання та диригування Прикарпатського

національного університету

імені Василя Стефаника

Олег КОЛУБАЄВ